

STAP-VOOR-STAP

HAGEN ✿ BOMEN ✿ ROZEN ✿ FRUIT

SNOEIEN

Meer dan
55.000 ex
verkocht!

Christopher Brickell

KOSMOS

TIRION NATUUR

Dit boek is gepubliceerd door
Tirion Uitgevers
Postbus 13288
3507 LG Utrecht

www.tirion.nl

Omslagontwerp: Teo van Gerwen Design, Waalre

Ontwerp: Tony Spalding, Celia Welcomme

Tekst blz. 188-195: Rinus van Tiel

Illustraties: Tony Graham, Chris Forsey, Mike Saunders, William Giles, Terri Lawlor, Paul Buckle,
Ray Burrows, Bob Scott, Roger Hughes, Harry Chlow, Venner Artists, Cynthia Swaby, Alan White

Illustraties blz. 188-195: Hans van Biemen

Vertaling/bewerking: mej. A. Bremer

Alle illustraties in dit boek, behalve die op blz. 188-195, zijn gemaakt naar foto's die door
R. Robinson speciaal zijn uitgekozen uit de Harry Smith Horticultural Photographic Collection.

ISBN 978 90 5210 890 2

NUR 424

31^e druk, 2014

Voor het eerst gepubliceerd in Engeland in 1979 door Mitchell Beazly Publishers Limited,
Londen

Oorspronkelijke titel: *The Royal Horticultural Society's Encyclopaedia of Practical
Gardening: Pruning*

© 1979 Mitchell Beazly Publishers Limited, Londen

© 1980/2010 voor de Nederlandse taal: Kosmos Uitgevers, Utrecht

© 2012/2014 Tirion Uitgevers, Utrecht

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk,
fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, photocopy, microfilm or any other
means without prior written permission from the publisher.

Deze uitgave is met de grootste zorgvuldigheid samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt
zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolle-
digheden in deze uitgave.

Inhoud

Inleiding 4

Verklarende woordenlijst 8

ROZEN

Algemeen 12

Tijd van snoeien 14

Thee- en soortgelijke hybriden 16

Floribunda's 20

Dwerg- en polyantha-rozen 22

Leirozen (klimrozen) 24

Botanische en parkrozen 32

Stamrozen 38

Verjongen 40

HEESTERS

Algemeen 42

Bladverliezende heesters 46

Groenblijvende heesters 62

Eucalyptus 66

Verjongen 70

Heggen 74

KLIMPLANTEN

Algemeen 80

Clematis 82

Wisteria 88

Ceanothus en kamperfoelie 92

Chaenomeles en Pyracantha 94

DRUIVEN

Algemeen 96

Kasdruiven 98

Buitendruiven 102

VRUCHTBOMEN

Algemeen 106

Appels en peren 108

Snoeien om vruchten te krijgen 110

Struikvorm 112

Snoer 116

Palmet 120

Dwergpiramide 124

Verjonging 128

Wortelsnoei en ringen van de schors 130

Pruimen en kwetsen 132

Struikvorm 132

Dwergpiramide 136

Verjongen 138

Kersen 140

Morel 144

Perziken en nectarines 146

Struikvorm 146

Waaier 148

Vijg 152

KLEINFRUIT

Kruisbessen 156

Rode en witte aalbes 160

Zwarte bes 164

Loganbes 166

Framboos 168

Braam 172

Amerikaanse bosbes 176

BOMEN

Algemeen 178

Boom met takken langs de hele stam 182

Boom op stam met open kroon 184

Verjonging 186

Leivormen: palmet en vrije vorm 188

Dakbomen 190

Knotbomen 192

Fantasievormen 194

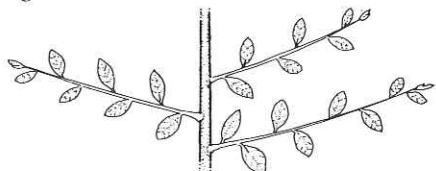
Uitgebreide plantenlijst 196

Verklarende woordenlijst

Adventieve knoppen. Normale groeiknoppen ontwikkelen zich tussen blad en stengel op een vaste plaats. Adventieve knoppen ontstaan zonder vaste relatie met het blad, meestal ten gevolge van een wond. De scheuten die aan een geknotte wilg groeien komen uit adventieve knoppen.

Basis. Het onderste deel van een plant.

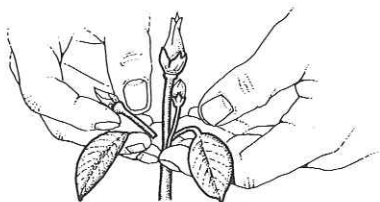
Bladknop. Een knop die een scheut voortbrengt.

Bladstand. Verspreid (zie blz. 11).

Blinde scheut. Een scheut die zich niet vol ontwikkelt, waarin de eindknop degeneraert en die niet verder groeit.

Callus. Het kurkachtige weefsel dat als bescherming over een wond groeit.

Dieven uitbreken. Overtollige knoppen of scheuten uitbreken.

Dominantie van de top. Zegt men bij een eindknop die de groei van zijknoppen afremt en zelf sneller groeit.

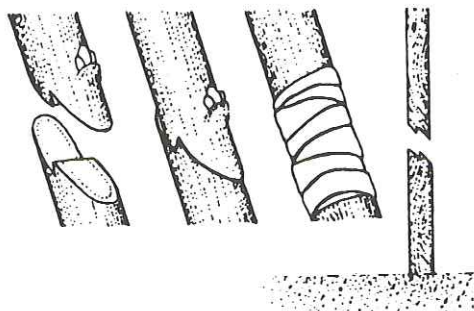

Dubbele top. Twee takken die beide hoofd-

tak willen zijn en dominantie van de top willen hebben.

Eindknop, -scheut, -bloei. Het bovenste, meestal centrale groeipunt.

Ent. Zie enten.

Enten. Een methode van vermenigvuldiging waarbij een tak (of knop) van een plant – de ent – wordt verenigd met de wortels en tak van een andere – de onderstam.

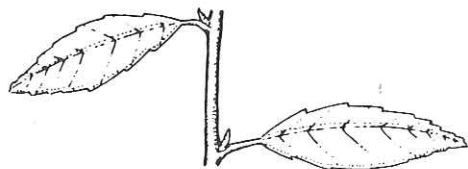
Gestel. Het 'geraamte' van hoofdtakken van een boom of struik.

Halfstam. Een boom of struik met een stam van 1-1,20 m.

Hoofdtak. De centrale, verticale, dominerende tak van een boom.

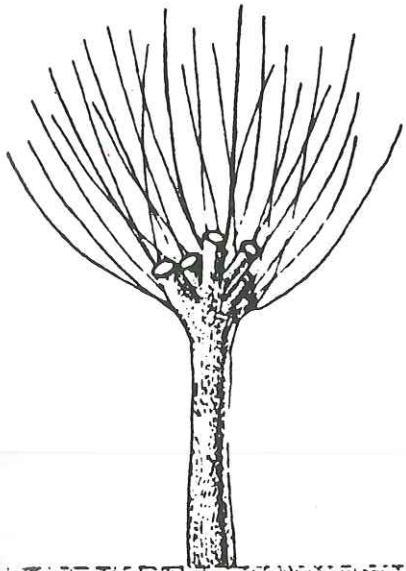
Hoogstam. Een boom (of struik) met een stam van 1,60-2 m.

Jong hout. Scheuten die tot 1 jaar oud zijn.

Knoop. De plaats op een stengel waar een blad zit.

Knop. De embryo-scheut, -bloem of -bloeiwijze. Zo ook bladknop, bloemknop.

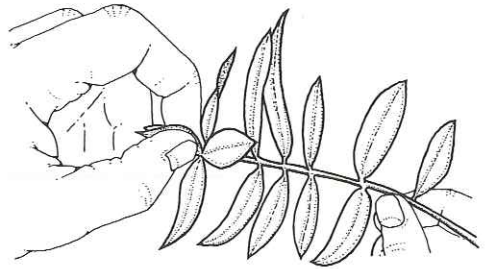

Kroon. Het bovenstuk van een boom, de voornaamste takken.

Loswaaïen. Het losraken van het wortelstelsel van heester of boom door harde wind. Wijst meestal op een gebrek aan evenwicht tussen wortels en takken en kan worden voorkomen door goed aanbinden en verkleinen van het takkenstelsel in de herfst.

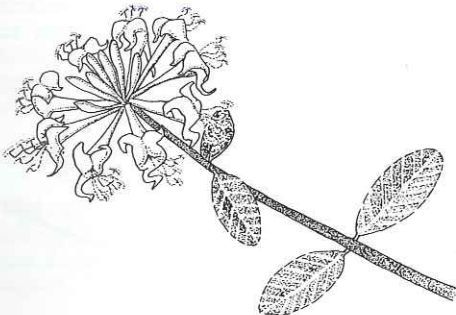
Merg. Het binnenste, cilindrische, zachte deel van jonge scheuten.

Mulch. Een bedekking van de grond om een plant heen met organisch materiaal.

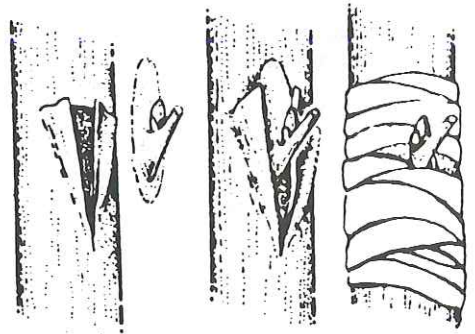

Knotten. Het regelmatig terugknippen van een boom of heester tot op de hoofdstam (zie ook terug snoeien).

Nijpen. Een zachte scheut snoeien door de groeipunt eruit te snijden of met de vingers eruit te knijpen (ook toppen genoemd).

Krans. Drie of meer bloemen, knoppen of scheuten aan dezelfde knoop.

Oculeren. Een entmethode waarbij men een enkele knop gebruikt i.p.v. een takje met meer knoppen.

Groenblijvende heesters

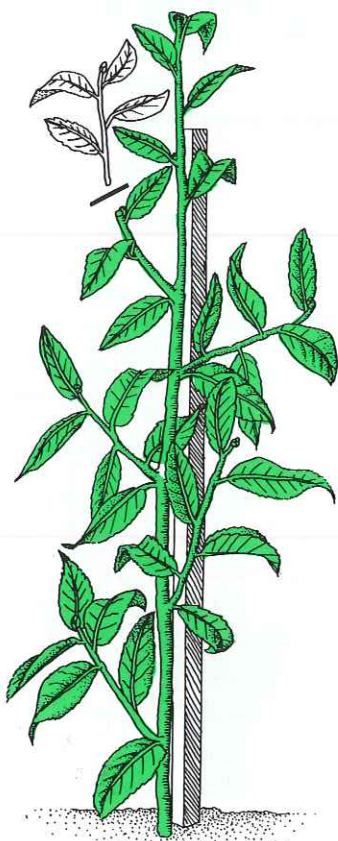
Groep 5 omvat de groenblijvende heesters, waarvan de meeste van nature bossig zijn en vrij compact. Als er voldoende ruimte is moet men ze met slechts weinig snoeien laten opgroeien. Dit komt meestal neer op het weghalen van alleen wat uitgebloeide bloemen en takken die de symmetrie van de plant aantasten als men ze laat zitten.

Dode, zieke en verkeerd geplaatste takken kunnen in elk jaargetijde worden gesnoeid, terwijl scheuten met vorstschade het best tussen april en mei worden gesnoeid, als de

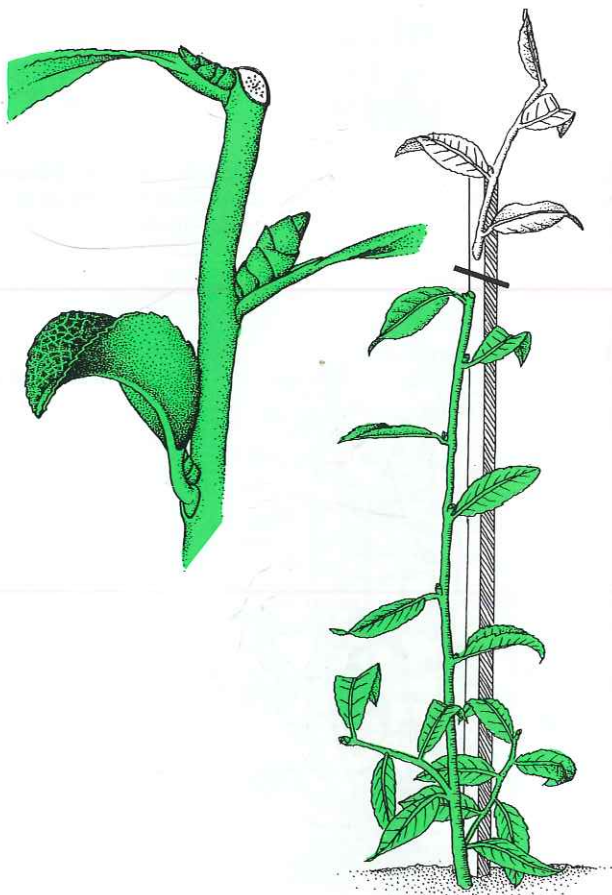
groeknoppen net beginnen te zwellen. Dit geeft nieuwe scheuten de langste periode om uit te rijpen voor de winter. Vroeger in het jaar snoeien maakt de plant gevoelig voor wind- en vorstschade, terwijl zomer- en herfstsnœi slappe takken geeft. Deze zullen vrijwel zeker in de erop volgende winter worden beschadigd of gedood.

Een aantal groenblijvende halfheesters houdt van een sterkere snœi om een compacte vorm te houden of hun bloeikracht te verhogen. Dit kan inhouden dat planten als *Santolina* elk

Vorming

April-mei. Een jonge *Camellia* met een goed ontwikkelde hoofdtak. Snoei de bovenste sterke zijtak iets in; als men hem met rust laat kan de groei onevenwichtig worden.

April-mei. Jonge *Camellia* met zwakke hoofdtak en weinig zijtakken. Snoei de zwakke tak terug tot op een sterke knop om een krachtige zijscheut te stimuleren.

voorjaar tot bijna op de grond worden teruggesnoeid, of het knippen van oude scheuten van *Hypericum calycinum* in het voorjaar, als ze als grondbedekkers worden gekweekt.

Vormsnoei

Vormsnoei blijft beperkt tot het iets inkorten van zijtakken die de symmetrie verstoren. Soms zijn de hoofdverlengscheuten van jonge groenblijvende heesters als *Camellia* spichtig, zwak en zonder zijtakken. Dan moet de tak een paar centimeter worden ingekort bij het

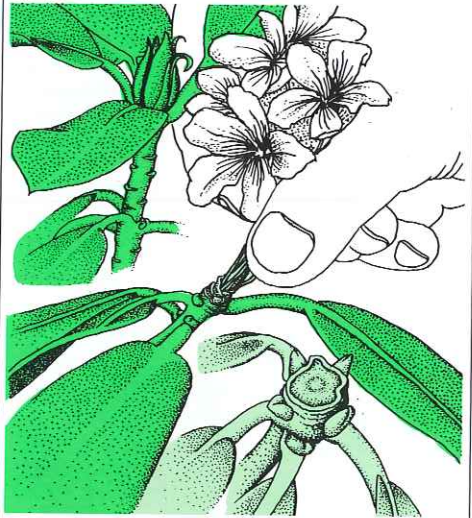

Juni-juli. Er zijn zijtakken gevormd. De bovenste wordt opgeleid als nieuwe hoofdverlenging.

planten om te zorgen voor het uitlopen van lagere zijtakken. De bovenste zijtak moet dan in plaats van de hoofdtak worden genomen. Denk erom de hoofdtak niet verder terug te snoeien dan een paar cm omdat er anders te veel zijtakken komen en geen goede vervangingscheut.

Het snoeien en onderhoud van *Eucalyptus* is anders dan van andere groenblijvende heesters wegens zijn bijzondere groeikenmerken. Het wordt apart beschreven.

TOPPEN

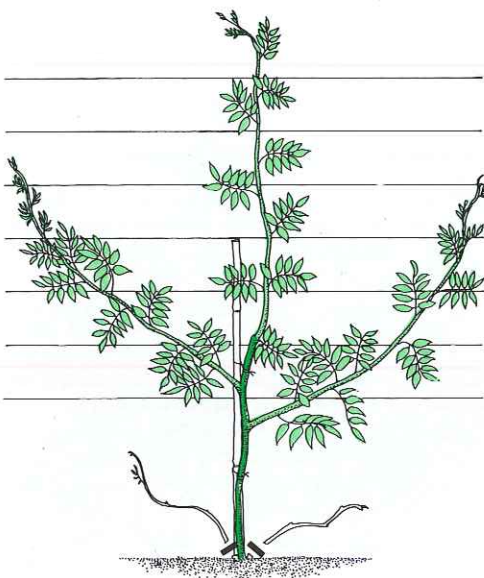
Sommige groenblijvende heesters als bijv. *Rhododendron* bloeien overvloedig en maken veel zaad. Tenzij men dit wil gebruiken, moeten de uitgebloeide trossen zo gauw mogelijk worden verwijderd. Dit voorkomt dat de plant zaad maakt en richt de energie op de vorming van sterke nieuwe scheuten en knoppen voor volgend jaar. Toppen moet direct na de bloei gebeuren voor de zaaddozen zich gaan ontwikkelen. Breek de uitgebloeide tros voorzichtig met de vingers af. Pas er voor op dat u de groeiknoppen niet beschadigt die in de bladoksels net onder de tros zitten.

Wisteria

Het snoeien van de blauwereggen is voor veel tuiniers een probleem, omdat de enorme groeikracht van zijn zweepvormige zomerscheuten bijna niet onder controle te krijgen lijkt. Men kan hen echter best binnen de perken houden en leiden binnen een vrij beperkte ruimte, hoewel ze in staat zijn 35 m of meer langs een muur of boom omhoog te klimmen. Succes bij de controle vereist heel wat aandacht van de tuinier, omdat men per seizoen regelmatig moet snoeien om goede bloei te krijgen en de natuurlijke sterke groei te beheersen.

Het eerste jaar

Een jonge blauwereggen, die in de winter of het vroege voorjaar wordt geplant, zal gewoonlijk een of twee zware grondscheuten voortbrengen, die snel in de lengte groeien. Weinig of geen zijtakken verschijnen van nature in dit stadium. Als de plant als palmet

2. Juni-augustus. Er komen twee of drie krachtige scheuten uit zijknoppen. Leid de bovenste verticaal. Bind de andere onder een hoek van $\pm 45^\circ$ aan het steunsel. Snoei nieuwe grondscheuten weg. Bind verdere verlengingen aan. Als er secundaire scheuten komen, snoei die dan begin augustus op 15-25 cm.

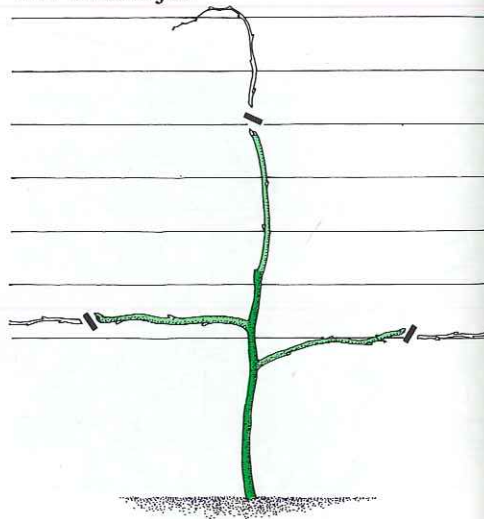
moet groeien om een muur of schutting te bedekken, moet de hoofdtwijg bij het planten worden getopt of teruggesnoeid op 75-100 cm van de grond.

Dit stimuleert twee of drie zijknoppen om uit te lopen en deze nieuwe scheuten moeten in de juiste positie worden aangeboden. Bind de hoofdscheut verticaal aan en de zijscheuten onder een hoek van ongeveer 45° . Als de zijtakken meteen horizontaal worden geleid, kan hun groei worden tegengehouden. In dit stadium zijn de takken buigzaam en goed op het steunsysteem vast te maken.

Tweede en volgende jaren

Snoei het volgende voorjaar de hoofdtwijg terug tot 75-100 cm boven de bovenste zijtak. Breng de zijtwijgen in een min of meer horizontale positie en snoei tegelijk de horizontale toppen van de zijtwijgen in tot op ongeveer $2/3$. Dit simuleert de groei van nieuwe scheu-

Het tweede jaar

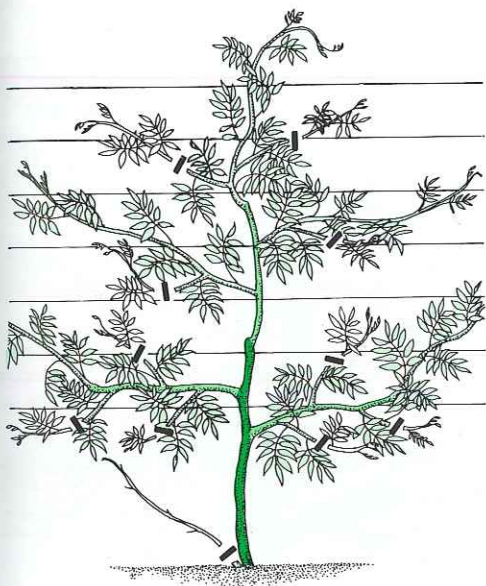
3. Maart-april. Snoei de verticale verlenging op 75-100 cm van de bovenste zijtak. Breng de op 45° aangeboden twijgen in een horizontale positie en snoei hun verlenging met $1/3$ in.

ten, en een dergelijke snoeiwijze wordt gedurende de volgende jaren aangehouden om een nieuwe verticale hoofdverlenging en meer, op de juiste afstand gelegen, horizontale zijtakken te krijgen, die de armen van de palmet vormen.

Maak een nieuwe horizontale hoofdverlenging voor iedere teruggesnoeide twijg en snoei de overtollige twijgen en secundaire scheuten begin augustus in tot 15-25 cm (4-5 bladeren) van de hoofdtak om bloeitakken te geven.

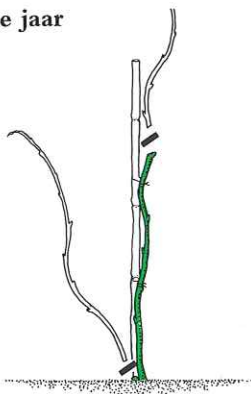
Dit proces wordt jaarlijks herhaald tot men het juiste aantal goed geplaatste horizontale takken heeft. Het doel moet zijn een palmet te krijgen met horizontale takken op niet minder dan 35-45 cm uiteen. Dit geeft de lange, hangende bloeiwijzen ruimte om sierlijk omlaag te hangen van de bloeitakken, zonder die eronder te raken.

Verdere grondscheuten wegsnoeien.

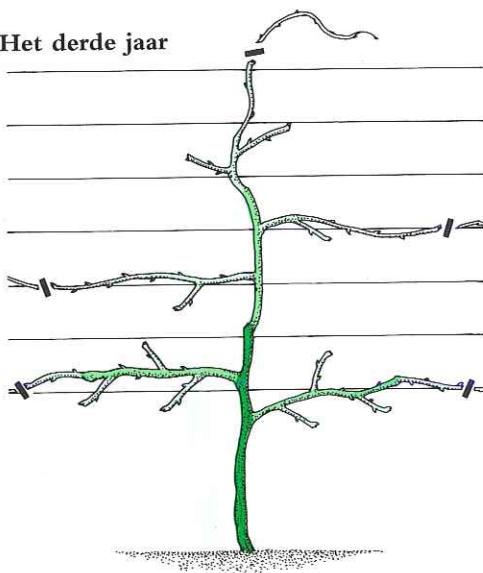
4. Juni-begin augustus. Sterke scheuten ontwikkelen zich aan de verticale verlenging. Leid de bovenste verticaal als nieuwe hoofdverlenging. Bind de andere twijgen weer aan onder een hoek van $\pm 45^\circ$. Neem grondscheuten weg. Snoei begin augustus alle overtollige scheuten terug tot 15-25 cm.

Het eerste jaar

1. Maart-april. Jonge *Wisteria* bij het planten. Snoei of top de sterkste twijg tot 75-100 cm van de grond. Bind deze aan. Neem aan de basis alle overtollige scheuten weg.

Het derde jaar

5. Maart-april. Snoei de hoofdverlenging terug op 75-100 cm van de bovenste zijtak. Breng de op 45° aangebonden twijgen in horizontale positie en snoei hun verlenging met $1/3$ terug. Snoei de verlenging van het afgelopen jaar op de horizontale takken met $1/3$ terug.

Vruchtbomen

Algemeen

Er is veel overbodige geheimzinnigheid over het snoeien van vruchtbomen en -heesters. Dit komt gedeeltelijk omdat de fruitteelt zeer oud is, waardoor er een behoorlijke portie folklore mee verbonden is.

Het snoeien wordt echter vaak overdreven. Als men het niet zeker weet, kan men de boom beter met rust laten en de geplande snoei achterwege laten. Met andere woorden: elke snoei moet zijn reden hebben.

De vormen waarin men de bomen kan kweken, worden behandeld op blz. 108. De speciale vorming van snoeren en een palmet worden verderop in het boek besproken. Technisch jargon is onvermijdelijk en een verklaring van termen die in de fruitteelt veel worden gebruikt is voor de tuinier dus nuttig. *De ent* is het gewenste fruitras, dat wordt *geënt* op de onderstam of

het wortelstelsel van een andere boom. Waar de twee bij elkaar komen is de entplaats.

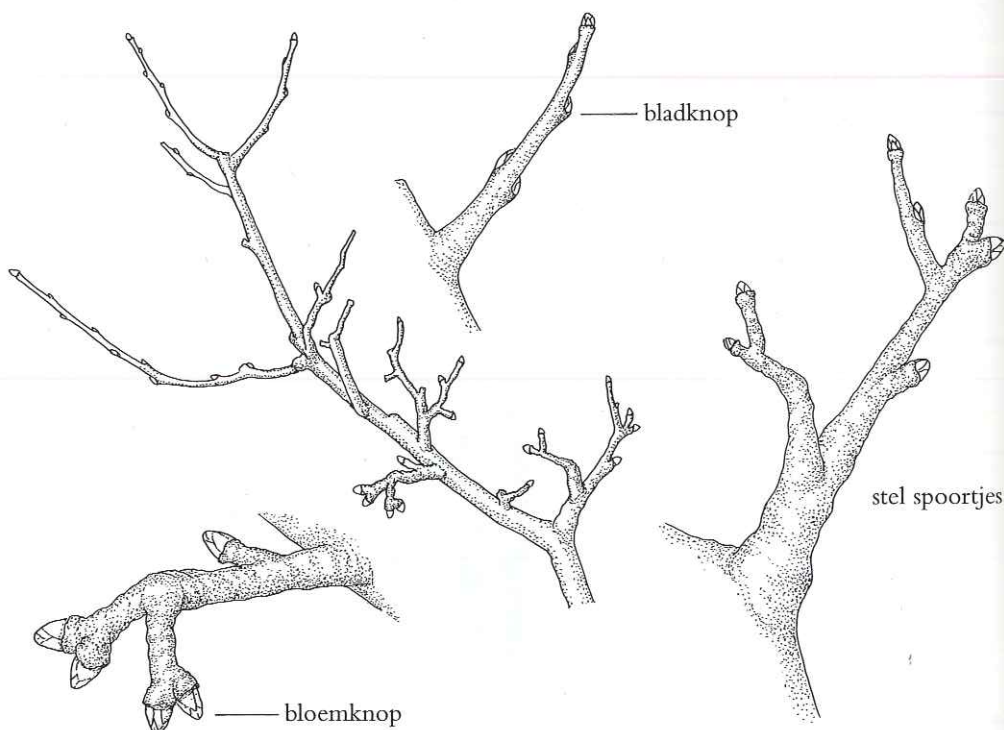
Een tak is in essentie een deel van de boom dat uit de stam komt. Primaire takken worden eerst gevormd en secundaire takken komen aan de primaire.

Een verlenging is een scheut die is uitgekozen om een tak te verlengen.

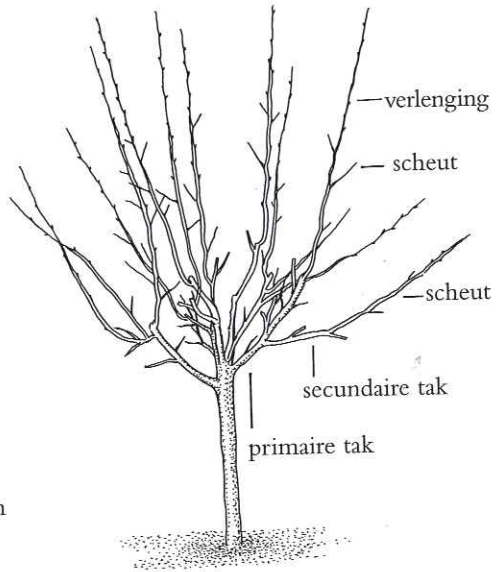
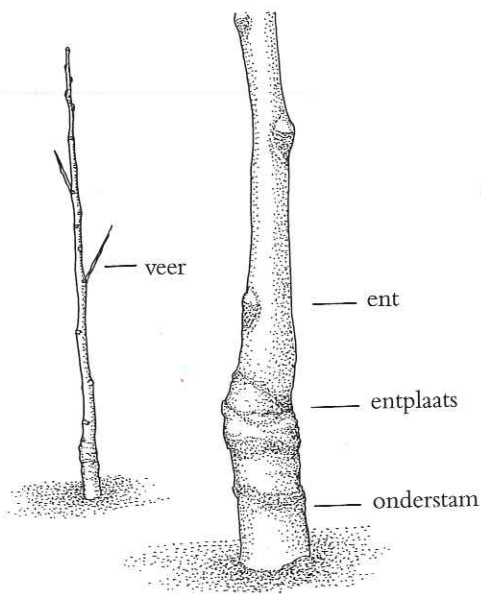
Spoortjes zijn heel korte zijtakjes die eindigen in bloemknoppen. Ze kunnen van nature voorkomen, maar ook door het snoeien van zijtakken ontstaan.

Bloemknoppen zijn ongeopende bloemen. Deze worden ook wel vruchtknoppen genoemd, maar dat kan te optimistisch zijn. Knoppen die tot een scheut uitlopen heten bladknoppen.

Wilde scheuten zijn scheuten die van onder de grond of onder de entplaats komen.

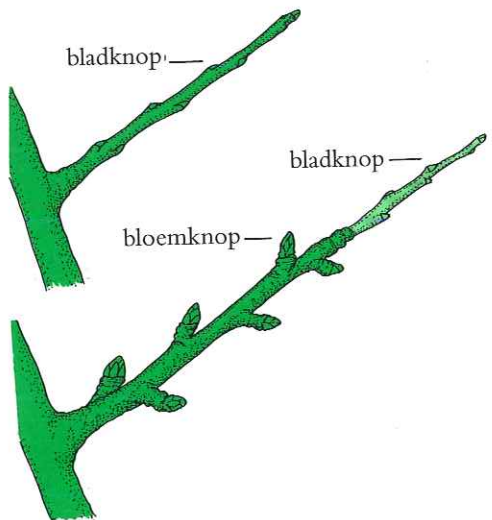
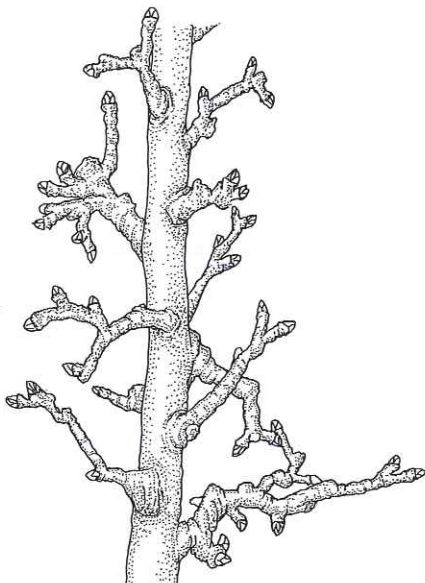

Een tak van een appelboom met een bloemknop, een stel spoortjes en bladknoppen.

Eenjarige appelboom. Boven de entplaats zit de ent en eronder de onderstam. Zitten er scheuten en/of twijgen aan, dan noemen we dit een veer.

Een driejarige struikvorm van de appel met open kroon laat een primaire tak, een secundaire tak, een verlenging en een scheut zien.

Gecompliceerd stel spoortjes op een drie- of vierjarige tak.

Een eenjarige twijg met bladknoppen en een tweejarige tak met bladknoppen en bloemknoppen op het tweejarige hout.

STAP-VOOR-STAP SNOEIEN

HAGEN | BOMEN | HEESTERS | ROZEN | FRUIT

In veel gevallen moeten planten, hagen, bomen en heesters gesnoeid worden. Om een fraai uiterlijk te krijgen, een gezonde groei te bevorderen of juist af te remmen, of om een rijke oogst te behalen. Deze gids heeft door zijn toegankelijkheid, heldere tekeningen en instructie bewezen daarvoor een perfecte gids te zijn.

HOE, WAAROM EN WANNEER

Aan de hand van tekeningen en instructies wordt stap voor stap getoond met welke snoeimethode het beste resultaat wordt behaald en wat het juiste tijdstip daarvoor is.

HELDERE INDELING

De planten worden per groep behandeld (hagen, heesters, rozen enzovoort), met in elke groep weer een onderverdeling naar overeenkomstige kenmerken (bijvoorbeeld bladverliezende heesters en groenblijvende heesters) of specifieke soorten.

ONDERHOUDS- EN VERJONGINGSSNOEI

Niet alleen de methoden om planten in optimale conditie te houden worden behandeld, maar ook hoe verwaarloosde, verwilderde heesters en bomen aangepakt moeten worden.

SNELZOEKSYSTEEM

Achter in het boek staat een uitgebreide lijst van plantennamen, waarbij verwezen wordt naar de juiste snoeimethode voor iedere plantensoort.

DE PERFECTE SNOEIGIDS SINDS JAREN

Deze gids is in samenwerking met de Koninklijke Maatschappij Tuinbouw en Plantkunde / Groei en Bloei.

